

DET TEOLOGISKE
MENIGHETSFAKULTET

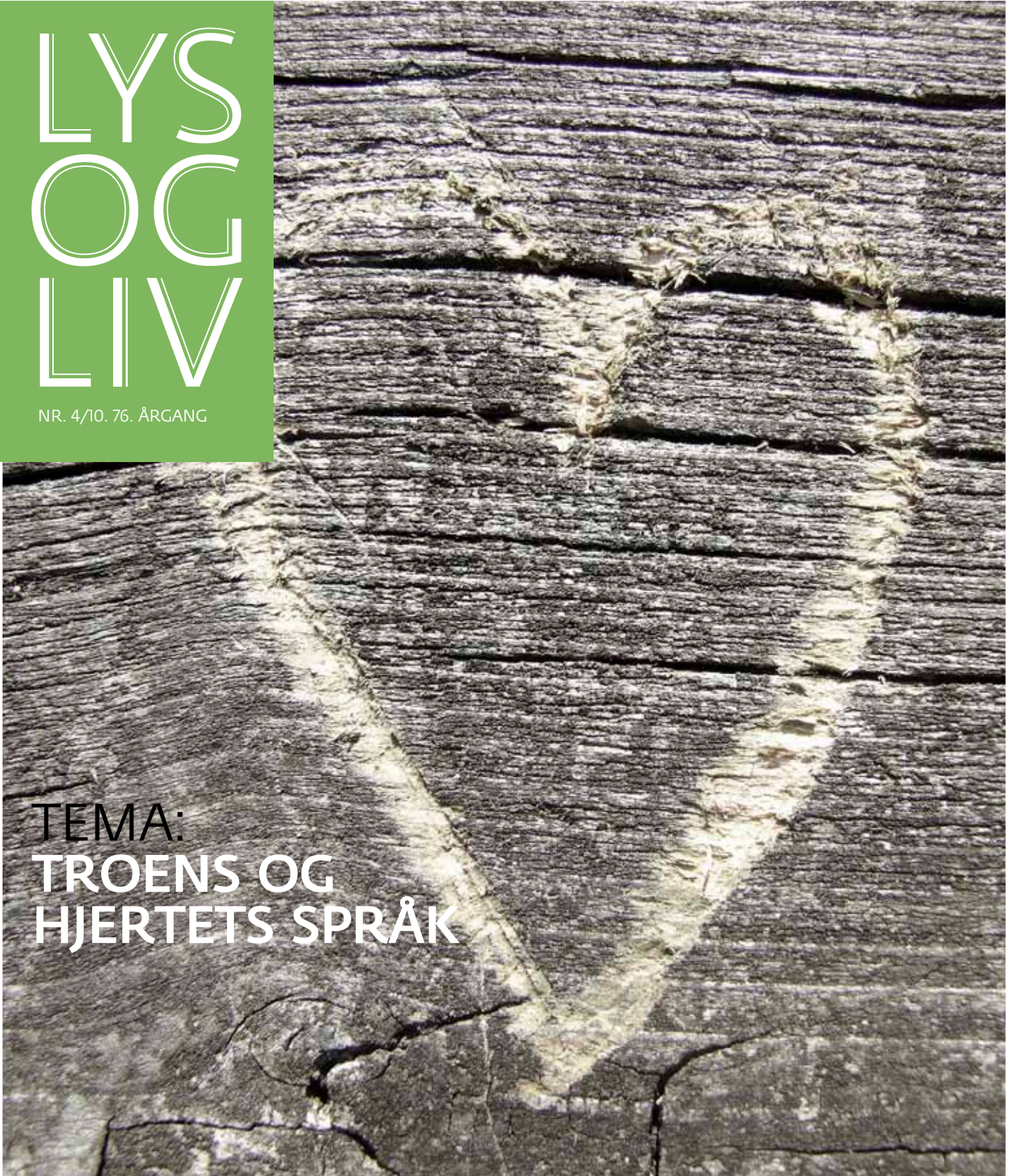
PORTRETT: GEIR HANSEN
INTERVJU: BJØRN SANDVIK OG ANNE LINDMO

KRONIKK: HJERTESPRÅK
MITT FUNN: AIDS OG STIGMATISERING
MUSIKKLIVET PÅ MF

LYS OG LIV

NR. 4/10. 76. ÅRGANG

TEMA:
TROENS OG
HJERTETS SPRÅK

RESPEKT FOR ORDET

Ord må brukes med varsomhet. Vi omgis av et verdensomspennende edderkoppnett av ord og informasjon og opplever samtidig at vi er trette av de mange ordene.

VIDAR L. HAANES
REKTOR

Ved Menighetsfakultetet utdanner vi profesjonelle ordbrukere: prester, lærere og kateketer. Hvert år lytter studentene til en mengde forelesninger og leser tusenvis av pensumsider. Deretter skal de selv snakke med mennesker, preke, undervise og skrive. Faren er stor for ordgyteri. «Hvert unyttig ord som menneskene sier, skal de svare for på dommens dag,» sa Jesus. Hva med alle de unyttige ord vi skriver; de unyttige ord vi leser; de unyttige ord vi lytter til? De gode ordene bygger på innsikt, kunnskap og erfaring. De gode ordene kommer fra hjertet og finner sin vei til hjertene.

« Dette erfarer jeg daglig,» sier Luther: «Mer enn nok er skrevet i bøkene, men det har ennå ikke funnet sin vei til hjertene.» To learn by heart – å lese og lytte slik at ordene fester seg i hjertet.

Augustin taler om den lengsel hjertet kjenner inntil det finner hvile i Herren. Salmediktere, forkynnere og mange forfattere skriver og taler for hjertene og tolker denne samme lengsel. En preken skal ikke bare belære men også berolige, bevege og berøre. Hjertets språk. Morsmålet. Ord som beveger hjertene. I det gode hjertet finner vi den gode jord for de gode ord. Det er de som hører ordet og tar vare på det i et fint og godt hjerte.

Det skrives stadig mer. Norske bokhyller fylles av bok etter bok om Knausgårds kamp. Vi kan reflektere over en strofe av Dag Hammarskjöld: «Respekt for ordet, slik at det ikke brukes uten med den ytterste aktsomhet og i ubestikkelig indre sannhetskjerlighet – det er et vekstvilkår også for samfunnet og mennesket.»

Språk og erfaring

ATLE OTTESEN SØVIK
REDAKTØR

«Det kan ikke uttrykkes med ord,» sier vi iblant. Både sanseinntrykk og følelser kan oppleves enormt komplekse, finkornede og uendelig detaljerte slik at alle nyansene umulig kan uttrykkes med det ordforrådet vi besitter. Eller vi finner ikke ordene i det hele tatt for å sette ord på det vi føler.

Ønsker du å annonsere i bladet, ta kontakt med Marianne Torp. Har du andre spørsmål er du velkommen til å kontakte oss.

Ønsker du å annonsere i bladet, ta kontakt med Marianne Torp. Har du andre spørsmål er du velkommen til å kontakte oss.

nettopp lar seg uttrykke språklig på originale og mer nyanserte måter. I dette samspillet mellom nye inntrykk og følelser på den ene siden, og nye språklige uttrykk på den andre siden, skapes hele tiden bønner, salmer og teologi. I dette nummeret får du møte mennesker som har reflektert over denne prosessen og som deler sine tanker.

Ønsker du å annonsere i bladet, ta kontakt med Marianne Torp. Har du andre spørsmål er du velkommen til å kontakte oss.

Dette er også siste nummer med vikarredaktør. Kristin Walstad kom tilbake etter endt svangerskapspermisjon den 15. august, så da tar hun over Lys og liv-skuta igjen. Takk for meg, og velkommen tilbake til Kristin.

INNHold

S.4 TEMA:

Troens og hjertets språk

En poet og en endetidsbohem – intervju med Kristin Solli Schøien og Eyvind Skeie om salmene deres og prosessen med å skrive salmer.

S.8 PORTRETT: GEIR HANSEN

Intervju med avtroppende universitetslektor i liturgikk Geir Hansen.

S.15 MITT FUNN: OM STIGMATISERING AV MENNESKER MED AIDS

Irene Tvedt Wangen om hvordan kirken kan motvirke at mennesker med aids stigmatiseres.

S.16 KRONIKK: HJERTESPRÅK

Kronikk av Jan Schumacher om «hjertet» og «hjerteteologi».

S.20 ORDET FANGER

Teolog Bjørn Sandvik og hans datter, kulturjournalist Anne Lindmo, snakker om salmer.

UTGIVER

Det teologiske Menighetsfakultet
Pb 5144 Majorstuen, 0302 Oslo
Telefon: 22 59 05 00
E-post: lysogliv@mf.no
Bankkonto: 6038 05 58583
www.mf.no

21 000 abonnenter mottar bladet fem ganger i året.

Abonentene består av MF-venner, tidligere studenter og ansatte, alle menighetsråd og kirkelige organisasjoner og institusjoner. Ved kildehenvisning kan artikler i Lys og liv gjengis fritt.

ANNONSEINFORMASJON

Ønsker du å annonsere i bladet, ta kontakt med Marianne Torp. Har du andre spørsmål er du velkommen til å kontakte oss.

REDAKSJON

Vidar L. Haanes, ansvarlig redaktør
Atle Ottesen Søvik, redaktør
Marianne Torp, redaksjonsmedlem
Hallvard Olavson Mosdøl, redaksjonsmedlem

PRODUKSJON OG TRYKK

Foto på omslag: sxc.hu
Layout: Neue
Trykk: Østfold Trykkeri, Askim

EN POET OG EN ENDETIDSBOHEM

Hva er Guds vilje med mitt moderne liv? Hvorfor er det alltid flere spørsmål enn svar?

TEKST: ESKIL SKJELDAL
FOTO: MARIANNE TORP

For mange kristne er Guds vilje ordløs og vanskelig å få fatt på, et stort mysterium. Tåken rundt Den Hellige kan være vel tykk å trenge igjennom, signalene dårlige, mye skurr på linjen: Hva tenker han, hva vil han si meg med dette? Mange sliter med å få god kontakt med Gud. Han blir så stor, og i møte med det største blir noen kanskje bare stille. I de riktig gamle dager hadde vi profeter som kunne fortolke og melde bud fra Gud. Gi tydelige beskjeder, trøste når folket var fortvilet, refse når

synden fikk fritt spillerom. Det er tynt i profeterekkene for tiden. Men vi har fortsatt noen sprell levende salmediktere. Lys og liv har møtt to av dem. Eyvind Skeie og Kristin Solli Schøien kan knyttes til svært mange av salmene både i Norsk Salmebok og Salmer 1997. De lever av å finne ord og toner som kan vise frem et av religionenes største mysterier: At Gud ble et menneske.

– Dere to er formidlere av kristen tro og dens trossannheter. Hvordan ser dere på denne rollen? Er dere bohembkunstnere, profeter eller poeter?

– Børre Knudsen sa at vi prester er endetidsbohomer, for vi er de siste som får lønn fra staten for å gå rundt å tenke. Eyvind humrer.

– Jeg har valgt å ta bohemlinjen helt ut og har ikke hatt fast jobb siden 1985. Allikevel regner jeg det jeg gjør som en forlengelse av min ordinasjon. Jeg håper at det er et profetisk

element i noe av det jeg holder på med som salmedikter.

Kristin er litt misfornøyd med svaralternativene: – Hvis dette er alternativene, så velger jeg poet. Profet og bohem kan Eyvind få være. Men egentlig er brukskunstner mer dekkende for de arbeidsprosessene jeg står i: Å skape kunst som skal brukes, uttrykk som er bundet til vår tid og virkelighet. Men jeg opplever jo også at det jeg har formet slår sprekker og noe uforutsett kommer til syne, noe som sprenger seg inn i formen og overtar. Det kan du kanskje kalle profetisk hvis du vil.

– Men hvordan kan dere uten blygsel tro at dere har noe å komme med, at dere er de utvalgte til å sette ord på det ordløse? Hvor kommer tilliten til ordene deres fra?

Kristin forteller at tilliten kommer fra mennesker:

– Alle de som sier til meg at jeg skaper ord som rommer deres troserfaringer også.

– Myndigheten til mitt arbeid med språket ligger i et firedelt kraftparallelogram, sier Eyvind.

– Det første er det personlige uttrykksbehovet. Det er sterkt. Men jeg underordner meg også liturgiens kollektive bevissthet, et slags fellesspråk. Dette er en akse. Den andre akselen er det bibelske språkuniverset som settes i kontrast til vår livsopplevelse i dag. I dette kraftfeltet kan det fødes noe som har en myndighet i seg selv og som gir ordene en slags autoritet.

– Liturgien har på en måte noe av den samme funksjonen som en salme når det gjelder å sette ord på de kristne mysterier. Men hvordan vil dere plassere liturgien i forhold til salmene?

Eyvind har tenkt mye på dette:

– Salmene er helt sentrale på to felter: I det musisk-dramatiske forløpet i gudstjenesten tar salmen for seg det menneskelige og emosjonelle i gudstjenesten. Det andre er det at salmens «jeg», som er det kollektive «jeg», hjelper gudstjenestedeltakeren til å transcendere sitt personlige jeg. Salmen konstituerer menigheten som et folk, et syngende folk.

– I vår kirke er liturgien nesten blitt salmens eneste handlingsrom, på bekostning av både salmen og liturgien egentlig, sier Kristin.

– Liturgien setter ikke først og fremst ord på de kristne mysteriene, men handling. Den lar dem skje igjen, med oss og for oss. Salmen kan være både medspiller og motspiller i dette. Noen salmer fungerer som metatekster eller kommentarer til handlingene, noen som dramaturgiske underbygninger, noen som utvidede flater av ettertanke, og noen som felles-

utsagn, som bønner og lovsanger. Men liturgien må ikke bli alle salmers eneste rom. Og liturgien må ikke fylles av metatekster eller kommentarer, da trekker salmene oss ut av liturgiens handling istedenfor å trekke oss inn i den. Noen av de mest ordrike salmene er andakter eller meditasjoner og skal ikke for enhver pris presses inn i liturgi. Vi skylder ikke salmene å syng dem hver søndag, slik jeg av og til har en opplevelse av at vi tror. Mange salmer ble til som hverdagens tidebønner, mange var trosopplæring på rim.

– Kristne sanger og salmer kan bety svært mye for troende i ulike situasjoner. Kjenner dere forventningspresset når dere setter dere ned for å skape en salme?

– Når jeg setter meg ned med en salme, jobber jeg litt som en kunstmaler, forteller Eyvind.

– Jeg arbeider med motiver og motivkretser. Jeg jobber ikke fort med bare én salme, men rykker langsomt frem med flere salmer under arbeid på en gang. Dette er et vedvarende arbeid. Men så er det også den hudløsheten, den som kan utløse en kreativ kraft. Mange av tekstene er skrevet ut fra at jeg ser for meg en spesiell person som jeg ønsker å gi noe. Salmen «Jesus gi meg flere dager» er en slik salme. Den er skrevet til Jon Lilletun og reflekterer noe av Jons troskamp på slutten av hans liv.

– Hvis jeg kjenner noe forventningspress, er det fra meg selv i tilfelle, sier Kristin.

– Der og da har jeg ingen forventning ut over det å lytte meg fram til et uttrykk som bærer. Fokuset er ikke på dem jeg eventuelt skriver for, men på det jeg skriver og skriver om.

– Har dere fått en spesiell gave av Gud?

– Da jeg begynte å skrive sanger som 14-åring, fikk jeg høre at dette var en spesiell gave som jeg hadde fått av Gud, med tilhørende forpliktelser til å syng alle de stedene jeg ble bedt om. Så jeg er vel litt allergisk mot det uttrykket, undrer Kristin.

– For meg er innlevelsesevne eller fantasi, følsomhet og en form for spontanitet de egenskapene jeg ser jeg bruker når jeg arbeider, neppe det folk forbinder med «gaver», kanskje? Å skrive salmer kan framstå som sterkt, men det er en form for eksponering som gjør sårbar. Gaven til å være selvutleverende og sårbar; det blir liksom litt mindre flatterende da.

Eyvind trekker inn ordinasjonen sin:

– Da jeg ble ordinert av biskop Juvkvam, sa jeg at jeg ønsker å skrive, og at jeg ikke kunne love å være prest hele livet. Men biskopen var klar på at kirken hadde bruk for hele meg. Jeg

føler meg innviet til å bruke språket også i kirken tjeneste. For meg er det en slags presisering av ordinasjonsløftet: Jeg skal bruke det poetiske språket til å trenge inn i det kristne mysteriet.

– Hvor viktig er det for dere at teksten deres er i overensstemmelse med de bibelske tekster? Hender det at dere sensurerer dere selv? Eyvind forteller at ordet ambulasjon er viktig for ham:

– I hinduismen, når man har vært inne i tempelet, går man tre ganger rundt tempelet for å tilbe de ukjente sider av guddommen. Som salmedikter skal man ikke utelukkende si det vedtatte men se mysteriet fra ulike vinkler, kretse rundt mysteriet. Men der mysteriet er nær, er også kjetteriet nær: Poesiens vesen er tvetydighet, teologiens vesen er klarhet. Jeg kan ikke underlegge meg dogmatisk detaljkontroll men er samtidig en relativt oppegående teolog. Jeg kan selv vurdere mine utsagn og effekten av dem. Jeg vil ikke formulere meg kontrært til den kristne bekjennelse, men som salmedikter er jeg villig til å sette svært mye på spissen.

– Du bruker så tunge ord, Eskil. Kristin famler etter rett ord:

– Overensstemmelse, sammenfallende? Det er jo tekstene ikke. Jeg bruker nye ord, nye bilder, mine erfaringer! Jeg tror på kirken som noe evig og foranderlig, og på et levende ord som stadig er nytt. For meg er det litt som å diskutere betydningen av vannet i brønnen for den gule bøtta som er fylt med dette vannet. Svaret er: ja, det er viktig, men jeg kan ikke tenke på det underveis, for da får jeg aldri skrevet et ord. Jeg må stadig gripe etter og beskrive det jeg ser, og så blir jeg svimmel av lykke når noen gjenkjenner kilden i det!

– Eyvind, du har skrevet en salme om dommens dag, «En dag skal Herrens skaperdromme møte» (NoS 260). Her styrer du elegant unna alle de utfordrende tema knyttet til dom og helvete, og ligger kanskje også færlig nær tanken om apokatastasis når du sier at Kristus løfter verden opp, forsonet. Var det utfordrende å balansere dogmatikken i denne salmen?

– Den salmen er en Kristusvisjon, Gud skal bli alt i alle. Det bærende bildet i salmen er Kristus på dommens dag, ham for hvem hvert kne skal bøye seg. I det fjerde verset ser jeg at teksten nærmer seg apokatastasis, læren om at alle ting skal frelses. Men salmen munnar ut i ropet om omvendelse. Det er et bevisst grep fra min side. Teologen Skeie har langt mer å si om dommen, men som poet har jeg ikke plikt å si det i en enhver salme.

Man kan ikke balansere salmen i forhold til en teologisk vekt, da gjør man vold mot poesens flertydighet. Det er mye teologi i mine salmer, men de er ikke dogmatikk på vers!

– «Gud, lær meg å se at hvor jeg går følger du med, at dine øyne ser alt som meg skjer.» Her sier du, Kristin, at Gud ser alt som skjer meg. Men han gjør ikke alltid noe med det som skjer meg. Hva slags forhold har du til den salmen i dag?

– Den salmen skrev jeg som 14-åring, og jeg er stadig forundret over at så mange opplever at den favner også deres troserfaring. Jeg skrev den som en tenårings bønnevis. Men det var kirken som gjorde den til en salme.

– Salmer har sterk effekt på folk. Som salmediktere har dere makt til å gi begrepsapparat til troende, hjelp til å fortolke livet og verden. Er dere bevisste den rollen?

– Jeg hører hva du sier, og takk for tilliten! sier Kristin.

– Men å fortolke og skape et språk som tåler tyngden av de store tingene i livet innebærer først og fremst å lytte: Lytte seg inn til understrømmene, til det uformulerte. Jeg skriver ikke noe jeg ikke har hørt eller sett, men det er kanskje ikke alle som har hørt eller sett det. Jeg skriver i min avhandling om tause kunnskapselementer og det å artikulere muntlighet og praksis, og for meg blir det veldig tydelig hvordan ord kan åpne. Men de kan virkelig stenge effektivt igjen også. Det er kanskje det som har gitt meg den største respekten for ordene, erfaringen av at de kan lukke mennesker ute.

Eyvind:

– Jeg er meget bevisst på at det gir makt å formulere livstolkning og tro for andre. Samtidig er det min grunnleggende holdning at salmen først og fremst skal ta utgangspunkt i menneskets erfaring og løfte denne inn mot gudsmysteriet. I så måte er salmen en del av kirkens sjelesorg, ja, dens diakonale oppdrag. Det kan selvfølgelig tenkes situasjoner og ut-

fordringer som er så ladet at salmen fremstår som en pamflett eller et protestdikt og dermed blir en del av kirkens profetiske budskap i samtiden. Både i forhold til abort, naturvern og krig har jeg skrevet slike tekster. Jeg vedstår meg alle disse tekstene, men ser at de kan være problematiske å ha i en salmebok fordi de er så situasjonsbestemte. Jeg liker godt å se på meg selv som en kulturdiakon i kirken. Med mine salmer er jeg med på å utvide kirkens språk i forhold til de mennesker den er satt til å tjene. Spør du meg om hvor min solidaritet som salmedikter ligger, så er det hos det enkelte mennesket med dets livsproblemer. Jeg har ikke så stor sans for systemer og organisasjon. I så måte er jeg kanskje litt bohem, ja, hvorfor ikke? En slags kreativ anarkist som synger sine sanger nedenfra?

Prøv Vårt Land i **4 uker** for kun **kr 99,-**

«Vårt Land ønsker å være best på kirkestoff – og det klarer vi ofte, synes vi selv. Vårt mål er å holde leserne oppdatert på viktige begivenheter, trender og beslutningsprosesser innenfor kirkesamfunn og organisasjoner i Norge og utlandet. I tiden fremover ønsker vi dessuten å legge mer vekt på inspirerende stoff fra den kirkelige grasrota.»

Trygve W. Jordheim, kristenlivsredaktør.

For å prøve Vårt Land: Gå inn på vl.no/4uker eller send SMS med kodeord **4UKER til 2007**

5 OM MIN FAVORITTSALME

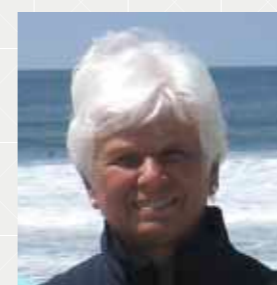
HVILKEN SALME LIKER DU BEST, OG HVORFOR?

TONE STANGELAND KAUFMAN, STIPENDIAT VED MF

– Jeg kom på min første semesteråpningsgudstjeneste som grunnfagsstudent på MF og kunne absolutt ingen av salmene. Men jeg ble berørt av «Deg å få skode» og har siden båret den med meg. Den har en tekst som favner både livet her og nå og det som skal komme. Den sier mye

om hvem Gud er for meg – også satt opp mot den «rikdom og ære som menneske gjev». I likhet med mange irske og skotske folketoner har den en fantastisk vakker melodi, og jeg opplever rett og slett at salmen treffer noe på dypet hos meg.

INGER JOHANNE B. WREMER, TIDLIGERE DIREKTØR I HSH, NÅ AKTIV PENSJONIST

– En av de salmene jeg er veldig glad i er «Blott en dag» av Lina Sandell. Denne salmen sier meg så mye om Guds nærvær gjennom hele livet. Når vi mennesker stresser oss opp, vil ha full kontroll over livet og klare alt selv, sier Gud at vi skal roe ned, legge alle våre bekymrin-

ger av hos ham og stole på at han griper inn. Dette er lett å si men vanskelig å praktisere, men Gud er som en far for oss, og han er alltid nær selv om vi ikke alltid opplever det slik.

BERNT I. EIDSVIG, BISKOP I OSLO KATOLSKES BISPEDØMME

– Siden jeg akkurat nå har både konfirmasjoner og prestevielse foran meg, velger jeg «Her er Guds hus og himlens port». Landstad har en dynamisk kirkeforståelse av at det hus hvor Kirken holder til ikke bare er skallet, men både Kirkens mål, dens muligheter og himlens port. Mange

forsømmer det Kirken har å gi dem, og vi formannes tilbake (v. 2). Vi som tilhører Kirken er underveis som fattige vandringsmenn. Fedrelandet er der fremme, men det vi opplever når vi går til Kirken, er en visjon av det vi skal møte når vi er fremme og ser Gud, ansikt til ansikt.

RIGMOR AASRUD, FORNYINGS-, ADMINISTRASJONS- OG KIRKEMINISTER

– Det er mange fine salmer, og etter å ha opplevd noen gudstjenester i Afrika synes jeg det er veldig mange fine negro spirituals som både har mye mening og som gir flott trøkk i kirkerommet. Skal jeg velge en samle som vi bruker i Norge, må det bli en av Lina Sandell, hun har

skrevet mange fine. «Bred dina vida vingar» minner om hvor viktig det er å ta vare på hverandre og gi omsorg, og det er en salme som kan følge en gjennom livet.

GRO BERGRABB, DOMKANTOR I BODØ

– «No stig vår song» er fra Salmebokforlaget (2008). Den har tekst av Edvard Hoem og melodi av Håkon Berge. Teksten er både glitrende poetisk og samtidig hverdagsnær. Den taler til meg der jeg er i livet nå og gir meg ordene jeg ofte mangler for å gi uttrykk for min egen takknemlighet. Her er både «barnesmil og vogge-

song», og en takk «... for tankens glans, for hjerteslag og alle under på vår veg». Håkon Berges melodi er veldig god. Det er en uvanlig salmetone, særlig i forhold til rytmiikk, men den følger teksten glimrende og har et nydelig løft mot slutten av versene. Den er frisk, moderne og sangbar!

MERKET AV TRO

TEKST: ESKIL SKJELDAL
FOTO: MARIANNE TORP

Mitt førsteinntrykk er dette: Geir Hansen er først og fremst en klok mann, dernest prest. Hans tro og presteideal har satt spor. Men han har reorientert seg, tatt hele livet inn i prestatjenesten. Når han nå slutter som universitetslektor i liturgikk på praktikum for andre gang, går han inn i ny prestjobb for tredje gang; nå som sogneprest i Sand menighet i Nord-Odal. Han forteller om sin første kirkelige identitet som kateket, og at hans utgangspunkt som prest er menigheten og ikke presterollen. Lenge før liturgikommisjoner og andre skriftlærde kirkebyråkrater begynte å tenke på involvering av mennesker i gudstjenesten, arbeidet Geir Hansen med det som grunnleggende målsetning.

– På MF har jeg jobbet med å forstå prestens rolle i å involvere mennesker. Prestene skal ikke bli usynlige, men folket må slippes til. Presten må stå frem med en forståelse av hva liturgi er, og være trygg på det grunnleggende i gudstjenesten: At Gud meddeler seg til oss. Det gamle ordet «nådemiddel» er frem-

deles et godt ord for meg. Det å forkynne evangeliet og forvalte sakramentene er den beste måten å tolke Bibelen på.

– *Så du er sakramentalt orientert?*

– Ja, grunnleggende. Men det som er svakheten i luthersk gudstjenesteteologi er den sakrifielle tilbakeholdenheten: Gud møter oss og taler til oss i gudstjenesten, men dersom vi ikke responderer med våre liv og hengir oss til Gud i dette møtet, faller talen død til jorden. Ortodoksien la ensidig vekt på at gudstjenesten er formidling av gyldig teologi, dvs. teologi som er i overensstemmelse med Bibelen og bekjennelsen. Nå ser vi på en helt annen måte betydningen av at nådemiddelteologien komplementeres med en sakrifiell liturgisk spiritualitet.

– *Hva betyr dette helt konkret i liturgien?*

– La oss ta hymnologien som eksempel. Der finner vi to grunnholdninger: 1) Salmene er en musisk formidling av Guds Ord og en forlengelse av prekenen. 2) Salmene er menighetens henvendelse til Gud i bønn og lovprisning. Begge dimensjoner er av stor betydning, men det er den siste som er den viktigste. Salmene skal bære menneskelivet frem for Gud og hjelpe oss i vår gudshenvendelse. «Det er det himmelvendte svar på det himmelsende budskap,» sier Svein Ellingsen. De sterkeste gudstjenesteopplevelsene mine er når jeg kjenner at jeg dras inn i en felles tilbedelse av

Gud. Det er befriende.

– *Men for mange er det kanskje vanskelig å sette ord på hva troens språk er. Troen er jo på enkelte områder ganske taus. Hva er et godt troens språk?*

– Troens språk er først og fremst bønnens språk, og bønnens språk er gudshenvendelse. Det er når bønn blir poesi at språket får liv og vitalitet. Jeg er for en liturgisk poesi og en bedende poetisk bibellesning. Den historisk-kritiske måten å stykke opp Bibelen på er ødeleggende fordi den tar vekk den poetiske tilnærmingen til Bibelen, den frie og assosiative.

– *Betyr det at presten skal gå uforberedt på prekestolen?*

– Nei. Men den akademiske teologien har påført oss hemninger. Alt skal liksom være så riktig og korrekt og så systematisk-teologisk gjennomtenkt. Jeg snakker om en tilnæringsmåte til Skriften, en måte å lese på, ikke en måte å forberede seg på.

– *Kan du si litt mer om hva som kjennetegner en god salme?*

– En god salme setter ord på livserfaringer som jeg kan identifisere meg med og setter meg samtidig i en bevegelse mot Gud og åpner opp døra mot Gud. Det kan forøvrig et dikt gjøre også, uten at Gud er nevnt: I Jakobsen, Børli, Skjæraasen, Prøysen kan jeg fornemme dette, det antydningvis. Jeg synger

mye og leser ofte dikt fra prekestolen. Slik nærmer jeg meg mysteriet, gjennom det konseptivt-poetiske. Leif Gunnar Engedal har sagt at kirkens to grunnleggende utfordringer er å fokusere på det fundamentale og det sentrale. Det fundamentale er det uomtvistelige faktum: Vi er kropp, vi er relasjonelle vesener. Jeg er ikke tanker med en kropp: Jeg er kropp. Det sentrale er kristologien, troens og menneskelivets krystalliseringspunkt. Kristus er midt i både det fundamentale og det sentrale: Inkarnasjonen skal vi aldri bli ferdige med. Salmene får liv når den springer ut av erfaringer av både det fundamentale og det sentrale. Børli sier: «Jeg er et menneske, jeg har kjent storheten i det å være så uendelig liten.» Inkarnasjonen viser oss det svake og sårbare livets uendelige verdi. Kanskje problemet er at gudstjenesten enda ikke er inkarnert, enda ikke har tatt bolig i oss? Og kanskje er det salmene som først og fremst kan hjelpe oss til det?

– *Den norske kirke (Dnk) er inne i en omfattende reformprosess, også når det gjelder liturgien. Hva synes du om å reformere en liturgi? Og bør vi presse liturgi inn i et vanlig kommunikasjonskjema der en avsender sender et budskap til en mottaker?*

– Det handler ikke bare om det skjemaet, det handler om at mottakeren skal respondere på budskapet. Jeg er kritisk til liturgi forstått som passiv mottakelse. Det er nok av mennesker som har begitt seg på veien mot Gud. De søker Gud, men ikke i Kirken, for der opplever de ikke at det er rom for dem og deres religiøsitet. Som menighetsprest skal jeg ha fokus på det sentrale, samtidig som jeg sørger for en åpen kirkedør og et gjestfritt kirkerom. Presten må kunne kombinere avslappet menneskelighet og raus medmenneskelighet med et klart Kristusvitnesbyrd. Det er mye skjult ambisiøsitet i kirkelig arbeid. Det samme gjelder det teologiske akademiske prosjektet: Det hviler en hybris over den akademiske kulturen fordi den tar mål av seg å fastholde Guds åpenbaring. Denne ambisiøsiteten har jeg selv kjent på. Jeg møtte veggen som menighetsprest. Jeg jobbet meg i senk, jeg var for ambisiøs og havnet på den emosjonelle minussiden. Jeg ønsket å være positiv og offensiv men ble defensiv og full av selvkritikk og selvforakt. Det var nok en lærdom jeg måtte igjennom.

– *Endret det troen din?*

– Det gjorde noe med mitt trosforhold, og ja; jeg opplevde at troen forsvant. Dette med gudsbilder handler jo både om bevisste og ubevisste forestillinger, og det er en langsom prosess både å miste og gjenvinne. Jeg har erfart gudsbildenes skyggeside som svært skremmende og seiglivet. Selv om jeg relativt kjapt kan ta et intellektuelt oppgjør med dem, henger jeg allikevel fast ved dem eksistensielt sett. Det å møte seg selv med nåde er en dyp og langvarig prosess. Det er fullt mulig å forkynne evangeliet uten å kjenne det selv. Mange som jobber i kirken er nådeløse med

seg selv, tror jeg. Det å være til hjelp for en som strever med selvførdømmelse og selvforakt, det er noe av det viktigste jeg kan oppleve. Noe av det som åpner opp for evangeliet og gjør det til en virksom kraft, er at det formelle språket og de liturgiske rammene i liturgien fylles med tillit og menneskelig varme. Arbeidet for å lage perfekte gudstjenester fungerer ikke. Alle som er opptatt av liturgi er opptatt av å lage skikkelige og flotte gudstjenester. Det kan bli for perfekt. Den anglikanske kirke kommer til å gå til grunne i sin egen skjønnhet, var det en som sa.

– *I hvilken grad mener du at akademiseringen utrunder kommende prester til å være gode prester?*

– Jeg opplever nok at mye av den akademiske teologien befinner seg mellom det offentlige rom og den levende menighet, i et slags ingenmannsland. Den akademiske teologien opererer innenfor et eget og avgrenset område: forskningen innenfor de forskjellige fagene følger sin egen logikk og iboende tendenser. Det er som om den akademiske teologien har fått en slags egenverdi, utenfor og langt på vei uavhengig av Kirken. Som ansatt på praktikum har jeg savnet den mer direkte kontakten med den virkelige kirken. Veien til prestatjeneste (VTP) er et veldig positivt tiltak, og det er bra med praksis tidlig i utdanningen, men denne kontakten får for liten betydning for hvordan institusjonen og forskningen utvikler seg, synes jeg. Det arbeides jo for en større integrasjon mellom teori og praksis. Men der har man realistiske forventninger etter min oppfatning. Jeg synes det er for mye å forlange at en professor som aldri har vært menighetsprest skal kunne legge opp til en praksisnær undervisning.

– *Du snakker om at presten må lære seg å bli en del av en lokal kultur for å kunne fungere godt i presterollen.*

– Ja, og det må du utfordres til i praksis. Å finne balansen er viktig: mellom det faktum at jeg hører til i et lokalsamfunn, og at jeg har noe på hjertet, noe som lokalsamfunnet og innbyggerne der trenger å høre. Jeg skulle ønske at det kunne legges til rette for at flere ansatte på MF kunne være sammen med studentene ute i praksis. Kanskje kunne MF gjøre avtaler med noen menighetsansatte? De kommer hit og har undervisning, og MF-ansatte er ute og fungerer som prest, kateket eller diakon.

– *Hva synes du om honnørordene «involvering», «stedegengjøring» og «fleksibilitet»?*

– Jeg er for.

– *Ja, men er det noe galt med situasjonen når gudstjenestedeltakelsen allikevel synker?*

– Problemet er at de ideologene som har produsert gudstjenester for de kirkefremmede tror at de vet hva som skal til. Men vi ser at dette ikke fungerer. Jeg tenker grunnleggende annerledes: Der folk vil gå, der blir det også interessant for andre. De som vil være med å

lage gudstjeneste, må få være med å ta beslutningene rundt hvordan gudstjenesten skal utformes. Jeg tror ikke at disse honnørordene fører til svekket teologi, og jeg har stor tro på menigmann. Kirkelig ansatte må tro på at troende mennesker er i stand til å ta seg av gudstjenesten. Det ligger innebygget i skepsis til vanlig troende mennesker i arbeidet med å profesjonalisere de kirkelige tjenestene.

– *Er det etterlevninger etter embedsmannselitisme?*

– Nei, jeg tror heller det er den akademiske kulturens manglende kontakt med det alminnelige folk. Men det er nok også motstand blant menighetens lekfolk. De vil at presten skal gjøre alt. Men det bunner i at lekfolk har blitt umyndiggjort gjennom flere generasjoner.

– *Hva er den største utfordringen for Dnk i dag?*

– Jeg er veldig fascinert av Jon Fosses språk. Da han skrev sanger til åpningen av Oslo Domkirke etter restaureringen, sa han at sangene handlet om eksistensiell fattigdom. På spørsmålet om hva det er, sa han: «Vi er født inn i det, og skal snart ut av det, men til hva?» Fosse skriver grunnleggende sett om fire temaer: Ensomheten, døden, fellesskapet og Gud. Dette tror jeg på. Det er en veldig forenkling, helt ned til basic. Vi må innom vonde erfaringer av ensomhet og død for å kunne tale om det positive, om menneskelig fellesskap og om Gud. Kirken må ikke bli for snill og glatt og velmenende, da går kraften ut av det religiøse språket. Smerten som ligger i trusselen fra ensomheten og døden er eksistensielt viktig. Vi må aldri ta lett vint på det å snakke om Gud. Propagandistisk tale om Gud og hans kjærlighet er ikke veien å gå.

– *Du skal slutte på MF og bli prest i Nord-Odal. Hvorfor vender du tilbake til prestjobben?*

– Jeg kjenner behovet for å være vanlig prest, uten altfor store ambisjoner og planer. Jeg vil leve i bønn, forkynne evangeliet og forvalte sakramentene og møte menigheten med respekt og et anerkjennende blikk. Målsettinger og planer for menighetsarbeidet er bra, men ikke det viktigste. Det viktigste er å fokusere på det elementære og sentrale, og gjøre en trofast tjeneste.

MFs NØDVENDIGE GAVEINNSAMLING

TEKST: MARIANNE TORP

SALMEKALENDER

Rett før sommeren sendte vi ut en salmekalender for høsten 2010. Dette er en populær kalender med salmeforslag til alle høstens søndager. Denne gang har vi fått hjelp til utarbeidelse fra staben i Tønsberg Domkirke. Hjertelig takk til domprost David Gjerp, sogneprest Yngve Sagedal, kapellan Jan Terje Christoffersen og domkantor Arne Rodvelt Olsen. Takk også til alle dere som benytter giroen vedlagt kalenderen for å gi en gave til MF.

Dersom du ikke har fått denne eller har forlagt salmekalenderen, kan du henvende deg til marianne.torp@mf.no eller tlf. 22 59 05 50 for å få en tilsendt.

GAVEINNTEKTER HITIL I ÅR

Nå i sommer kunne vi gjøre opp status for innsamling til MF for første halvår. Det er alltid spennende å se hvordan vi ligger an sammenlignet med tidligere år.

I løpet av første halvår 2010 har MF mottatt kr 2.209.231 mot 2.019.506 i samme periode i 2009. Vi gleder oss over ca. 190.000 i økning som utgjør 9,4 %.

Den største økningen var på giverbrevene (75.000), kirkeoffer (55.000) og Lys og liv-giroer (50.000). Hjertelig takk til alle som har gitt gaver til MF og gjort dette mulig. Vi håper å kunne fortsette denne trenden. Vil du være med?

FASTE GIVERE, MED AVTALEGIRO

MF er menighetenes eget fakultet for utdannelse av prester, kateketer, diakoner, ungdomsarbeidere og lærere. Vi ønsker å være sterkt knyttet til menighetene og er også helt avhengig av både kirkeofringer og gaver for å kunne gi våre studenter den undervisning vi ønsker. Ekstra viktig for oss er de forutsigbare inntektene som de mange faste giverne våre bidrar med. Når vi har givere som bidrar med et fast beløp over avtalegiro hver måned, gir dette oss gode muligheter til å planlegge. Vi vil gjerne ha flere faste givere og har laget en egen brosjyre om dette.

Er dette noe for deg, kan du ta kontakt med Marianne Torp på telefon 22 59 05 50 eller marianne.torp@mf.no

BRUK GIROEN SOM LIGGER VED BLADET

Lys og liv er et viktig kontaktorgan for MF. Gjennom bladet får vi informere både støttespillere og tidligere studenter om saker som vi er opptatt av på MF og hva som skjer her. Lys og liv er også en viktig inntektskilde. Vi er avhengig av gaver fra menigheter og enkeltpersoner slik at vi kan drive utdanning og forskning. Hvert bidrag er viktig enten beløpet er lite eller stort. Hver eneste krone som blir gitt i gaver til MF er verdifull. Tilsammen betyr det inntekt på flere millioner årlig. Takk for at du vil bruke giroen som følger bladet og på den måten bidra til at MF kan utdanne medarbeidere til kirke og samfunn.

SOUND OF MUSIC

Helt siden den nye sangerkvartetten ble startet av Sigurd Andreas Widvey Haugen, har det vært en av Lys og livs store drømmer å få Haugen og primus motor for Studentkoret på MF 1958-66, dirigent og pensjonert prest, Asbjørn Nilsen, rundt samme bord.

TEKST OG FOTO: ESKIL SKJELDAL

Denne drømmen er nå gått i oppfyllelse, og de to fant tonen, bokstavelig talt. Det var tydelig at de begge syntes både nåværende og daværende kor-anekdoter var spennende, og Nilsen fortalte svært livlig fra glansdagene:

– Ja, det kan jeg fortelle deg: I dette koret var det både biskoper og andre kirkeledere, og til og med noen professorer! Dette var et mannskor med enkle evangeliske sanger på repertoaret. Nilsen har tatt med et bilde (på en singel koret ga ut), og her står kjendisene i sort-hvitt, stramme og andektige: biskop Skjvesland, professor Oftestad, biskop Hagesæther, biskop Wagle, domkantor Terje Kvam, professor Ove Conrad Hanssen og flere navn på betydelige prester fra den norske kirkehistorien. Det er tydelig at dette var flotte studenter, så jeg vil pirke litt i overflaten, lage noen riper:

– *Det er vel noen røverhistorier fra øvelser eller turneer, Nilsen?*

Han ler lurt:

– Dette koret var betydningsfullt i studentverdenen. Professor Myklebust sa en gang at

korret fylte fakultetet med «the sound of music».

– *Men den røverhistorien...*

– Nei. En røverhistorie har jeg ikke, men en rørende historie, det har jeg. Vi var jo alltid ulastelig antrukket, i sort-hvitt. Men en augustdag på Sørlandet var det så varmt at for første og eneste gang ble det tillatt å kaste jakka. Så stod de der da, sangerne i nydelige hvite skjorter og slips. Etter møtet var det servering, og en av de fromme misjonsforeningsdamene kunne ikke dy seg og sa: «Kan dere ikke ta en sang til da, for det er så pent å se dere!» Haha. Så flotte var vi altså!

Sigurd Andreas Widvey Haugen, Einar Aksel Urnes Fagerheim, Ole Aleksander Østhassel og Olav Refvem representerer MFs musikaliske alibi anno 2010. De startet i 2008, men var betydelig større før de krympet til fire:

– Stort sett synger vi på semesteråpningsgudstjenester og på arrangement her på MF. Vi var også i Gresvig, på MF-foreningens 80-årsjubileum.

– *Øver dere mye?*

– Nei, litt av og på, noen perioder ganske

ofte, og så har vi intens øving for opptreden. Vi startet som et mannskor høsten 2007, og det ble en gjeng på en 12-15 stk. som debuterte på 17. mai-frokosten 2008. Dette var uerfarne sangere, og poenget var heller ikke å bli profesjonelle, så vi sang for å ha det moro sammen. Dette mannskoret falt litt fra hverandre, men da jubileet kom, ville komiteen ha et jubileumskor, og de fleste i mannskoret gikk inn i det. Etter jubileet smuldret koret ned til en kvartett.

– Men den kvartetten er veldig god! Jeg hørte dere på jubileet. Dere er jo «proffe», utbryter Nilsen.

– Jo, takk. Det er ikke lett å drive et ordentlig kor, folk har mye på si. Slik sett er det mye enklere å organisere en kvartett. Etter jubileumsopptredenen var det en god gjeng, men så kom ferien, og alt falt sammen. Jeg sitter på arkivet, og bruker noter fra deres tid, Asbjørn.

Asbjørn Nilsen blir ivrig og kan fortelle at Studentkoret på MF var viktig både økonomisk for MF, men også som en slags merkevare. Hver august dro koret på turné, til Østlandet, Sørlandet og Vestlandet. De holdt massevis av møter, og studentene stod frem og sa tydelig at MF var helt avhengig av menighetens støtte.

– *Var koret viktig for MFs profil?*

– Ja, det var det. Folk ble rørt og åpnet lommeboka, og inntektene gikk til MF. Det var gratis adgang, men du kom ikke gratis ut! Vi hadde også 14 radioinnspillinger for morgenandakten i NRK. Teksten og budskapet var det viktigste, og så var det å synge så rent som mulig da, selvfølgelig. Jeg måtte synge opp tenorene med vocaliser! Nilsen kommer på et nytt og artig minne:

– Jeg husker godt da jeg skulle reise ut som sjømannsprest høsten 66. Da stod koret på kaia og sang mens jeg stod på Amerikabåten og dirigerte «Gud signe Noregs land». Etter at Studentkoret var historie, ble en damekvartett stablet på bena. Historien før oss var også sterk, og det var store mannskor på MF i 30-åra. Senere kom det til et blandet kor, og det var klart at musikalsk sett var det mer å oppnå med damestemmer i tillegg. Det viste seg tydelig når Per Inge Almås senere ledet koret til mange fremragende resultater.

ANDAKT TRO + BØNN

Troens språk fremfor noe annet er bønnen. At bønn og tro er uatskillelig knyttet sammen, blir artikulert på forskjellige måter i Det nye testamentet.

TEKST: GEIR OTTO HOLMÅS
ILLUSTRASJON: SOLVEIG SERIGSTAD HAUGE

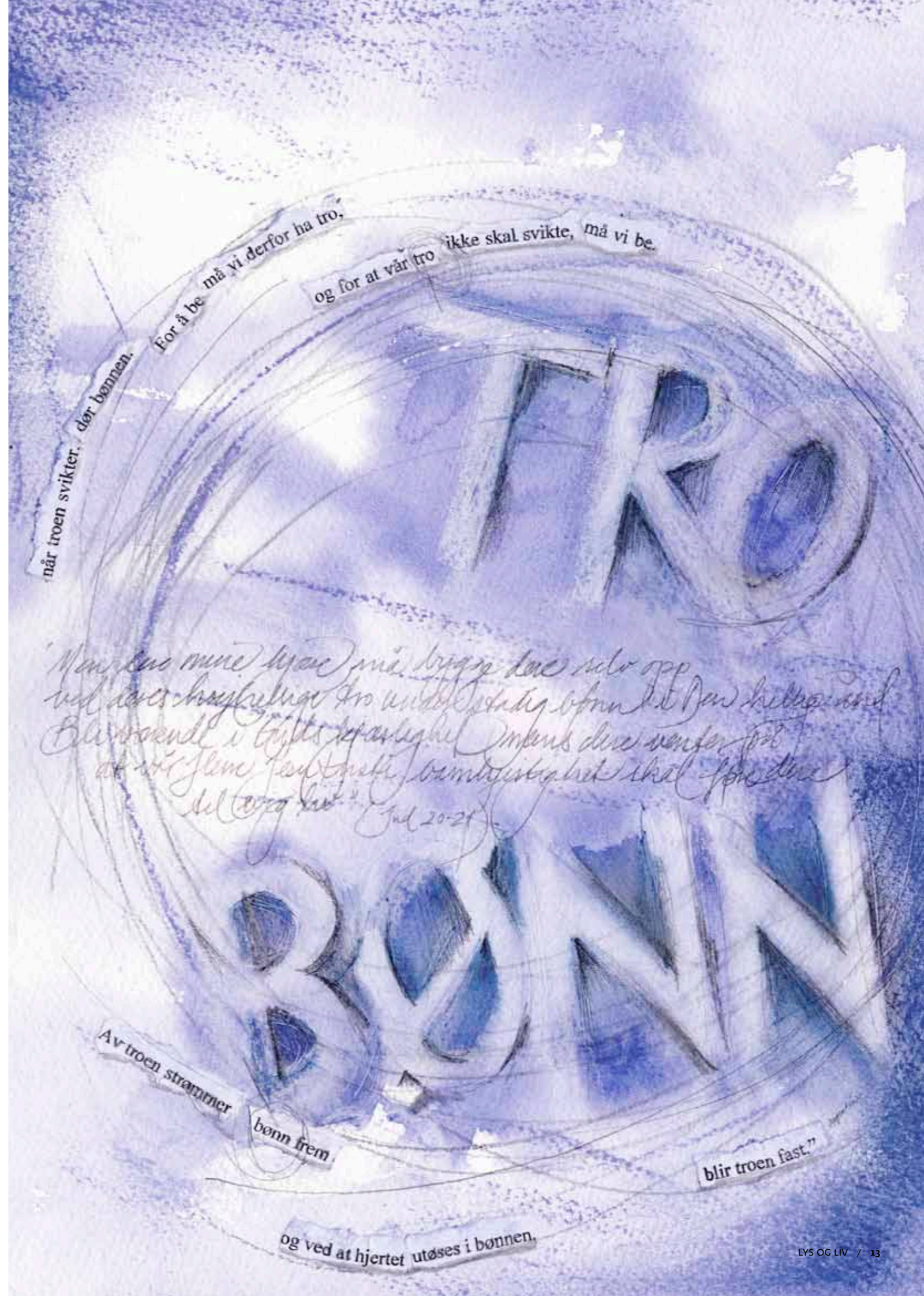
Lukas 18,1-8 fremstiller bønn og tro nærmest som to sider av samme sak; når Jesus her formaner disiplene at de «alltid skulle be og ikke miste motet.» ender hans bønneundervisning med det retoriske spørsmålet: «Men når Menneskesønnen kommer, vil han da finne troen på jorden?» I en kommentar til denne teksten sier Augustin: «Vår Herre legger til dette for å vise at når troen svikter, dør bønnen. For å be må vi derfor ha tro, og for at vår tro ikke skal svikte, må vi be. Av troen strømmer bønn frem og ved at hjertet utøses i bønnen, blir troen fast.»

Det går an å vektlegge sammenhengen mellom bønn og tro på en måte som trigger mistotet og den åndelige prestasjonsangsten. Men det er en avsporing hvis jeg blir opptatt av å måle temperaturen på min bønn og styrken i min tro. Både troen og bønnen har sitt opphav i Den hellige ånd, og det hører til bønnens mysterium at den åpner for Åndens virksomhet. Kanskje var det erfaringen av dette som fikk de gamle mystikere til å kalle bønnen for «sjelens åndedrett»? Bildet understreker også hvordan det å be er helt livsnødvendig for den kristne og noe som fundamentalt sett er gitt. Som sjelens åndedrett er bønnen «det organ som slipper Kristus inn i vår tørre og visne sjel,» for å bruke Ole Hallesbys klassiske formulering.

I åndelige vårløsningstider kan en oppleve at bønnen strømmer frem nærmest av seg selv,

kanskje til og med entusiastisk og høystemt. Andre ganger, når anfektelser og livets slag rammer, kan bønnen bli til desperate rop om hjelp. Eller den kan bli taus, enda hjertet fortsatt strekker seg i lengsel mot Gud. Troens bønn avhenger ikke av stemningsleie. Den er ingen kraftanstrengelse, selv om den kan være en kamp. Troens bønn handler om å leve henvendt mot Ham som har åpenbart sin kjærlighet i Kristus, uansett omstendigheter.

I Judas' brev blir sammenhengen mellom tro og bønn uttrykt på denne måten: «Men dere, mine kjære, må bygge dere selv opp ved deres høyhellige tro under stadig bønn i Den hellige ånd. Bli værende i Guds kjærlighet mens dere venter på at vår Herre Jesu Kristi barmhjertighet skal føre dere til evig liv» (Jud 20-21). Bønn i Den hellige ånd bygger troen, for gjennom den blir vi «værende i Guds kjærlighet», som det livsrom vi beveger oss i. Ørkenfaderen Evagrius av Pontos lar dette perspektivet også kaste lys over erfaringen at Guds svar på våre bønner kan drøye: «Vær ikke bekymret om Gud ikke umiddelbart gir deg det du ber om. Han vil gi deg noe mye bedre – utholdenhet i bønnen. For hva er vel bedre enn å ha sin glede i Guds kjærlighet og å være nær ham?»

FORSKNING AKTUELT

Nye stipendiater

Doktorgradsstipendiater

Ole Jakob Anfinsen er ny stipendiat i NT med prosjektet *An investigation of the letter to the Hebrews in light of religious identity building in the early Jesus movement*.

Hilde Marie Øgreid er ny stipendiat i ST med prosjektet *Mellom skapelse og frelse. En drøfting av samtidige formuleringer av læren om den forutgående nåde, med særlig vekt på problemet om hvorvidt denne nåden i seg selv gir frelse*.

Hege Kristin Ringnes er ny stipendiat i PT med prosjektet *Living a life in the truth: Theological foundations and psychological implications of being a Jehovah's witness*.

Marianne Rodriguez Nygaard er ny stipendiat i diakoni og deltar i prosjektet *Lærings- og kunnskapsbaner i Den norske kirke*.

Postdoktorstipendiater

Gard Granerød er ny postdoktor i GT med prosjektet *«Tempelet for JHW, guden som bor i festningen Elefantine»: Den ikke-bibelske jødedommen på Nil-øya Elefantine på 400-tallet fvt. som utfordring for bibelteologien*.

Atle Ottesen Søvik er ny postdoktor i ST med prosjektet *Naturalisme og fri vilje*.

Disputaser

Avholdte disputaser

Cand.philol. Irene Tvedt Wangen forsvarte sin avhandling *Sex, Sin and Stigma. The Challenge of HIV and AIDS-Related Stigmatisation to the Understanding of Sin, the Human Being and Christian Sexual Ethics*, 20. mai. Fra venstre: rektor Vidar L. Haanes, prof. dr. Denise M. Ackermann (1. opp.), Irene Tvedt Wangen, prof. dr. Kajsa Ahlstrand (2. opp.) og prof. dr. Svein Olaf Thorbjørnsen, som var tredje medlem i bedømmelseskomiteen.

Cand.theol. Gudmund Waaler forsvarte sin avhandling *Nattverden som offer. En komparativ systematisk analyse av synet på det eukaristiske offer hos Carl Fr. Wisløff, Regin Prenter og Gustaf Aulén*, 17. juni. Fra venstre: rektor Vidar L. Haanes, prof. dr. Kirsten Busch Nielsen. København (1. opp.), Gudmund Waaler, prof. dr. Svein Rise, Bergen (2. opp.) og prof. dr. Harald Hegstad, som var tredje medlem i bedømmelseskomiteen.

Kommende disputaser

Helene Lund disputerer 8. oktober over sin avhandling *Conflicting Ecclesiologies: Exploring the Ecclesiological Discourse in the Special Commission on Orthodox Participation in the World Council of Churches from 1998 to 2002*. Generalsekretær i Kirkenes Verdensråd, Olav Fykse Tveit, er førsteopponent, og professor Risto Saarinen fra Helsinki er andreopponent.

Konferanser

Avholdte konferanser

MF, TF og IKO arrangerte fagdag om Taizé 17. september. Lederen for Taizé, bror Alois, deltok sammen med Jason B. Santos fra Princeton.

Kommende konferanser

Norsk forening for utviklingsforskning (NFU) avholder sin årlige konferanse på MF, 25.-26. november under tittelen *Rethinking Crises: Vulnerability, Community and State in Development Research*. Konferansen er finansiert av Norges forskningsråd og organiseres av Menighetsfakultetet, Diakonhjemmet Høgskole og NIBR (Norsk institutt for by- og regionforskning). Påmelding og mer informasjon på nfu.mf.no

Letra-prosjektet om lærings- og kunnskapsbaner i Den norske kirke har nettverkskonferanse på MF om læring og kristen kunnskap i trosopplæringen den 20. – 21. september. Les mer på letra.mf.no

Diverse

Ny forskningsdekan

Professor i NT Karl Olav Sandnes er blitt forskningsdekan på MF. Fra i høst har MF ikke lenger noen prorektorstilling, men prorektorstillingens oppgaver fordeles på studiedekan Øystein Lund og forskningsdekan Karl Olav Sandnes.

Papyrusutstilling

Universitetet i Oslo feirer 100 år med greske papyrer i Norge. I den forbindelse stilles det ut ca. 80 papyrus-skrifter på universitetsbiblioteket, både magiske papyrer, kristne tekster og annet. Ett av dokumentene gir grunnlag for deler av Matteus-evangeliet til Bibelens grunntekst (kjent som P62 i Nestle-Aland-utgaven). Glenn Wehus, universitetslektor i gresk på MF, er medorganisasør, og utstillingen er sponset av MF. Utstillingen heter *Fra Nilens bredder* og åpnet 27. august og varer til 8. oktober. Les mer om utstillingen, papyrene og aktiviteter som arrangeres på www.uio.no/om/aktuelt/utstillinger/galleri-sverdrup/2010/papyrusamling.html

SEX, SIN AND STIGMA

TEKST : IRENE TVEDT WANGEN
FOTO: SXC.HU

På hvilken måte er den kristne forståelsen av synd, mennesket og seksualiteten utfordret av hiv og aidsrelatert stigmatisering, og hvilke teologiske ressurser kan bidra til å motvirke stigmatisering?

Det finnes dessverre elementer i den kristne tradisjonen som kan bidra til å legitimere stigmatisering av mennesker med hiv eller aids, samtidig som det også er ressurser i den kristne tradisjonen som kan være med på å motvirke stigmatisering.

Stigmatiseringen av mennesker som lever med hiv og aids er et stort problem i arbeidet med å hindre spredningen av aids fordi stigmaet hindrer forebygging og behandling, i tillegg til at det fører til vesentlig redusert livskvalitet. Derfor er bekjempelse og motvirkning av stigmatisering en helt sentral del av arbeidet med hiv og aids.

En av hovedårsakene til stigmaet er det bildet som er skapt av aids som en sykdom forårsaket av umoral og synd. Denne feilaktige forståelsen av sykdommen innebærer en utfordring for kristen teologi og seksualitet til å ta et oppgjør med holdninger som kan føre til eller være grunnlaget for stigmatisering. Hovedspørsmålet som jeg søkte å besvare i avhandlingen var:

Når det gjelder forståelsen av synd, er det ulike måter å omtale synd på som kan fungere legitimerende eller bidra til stigmatiseringen av mennesker med aids. Dette gjelder for eksempel (den feilaktige) forståelsen av sykdom som forårsaket av synd, men også måter å snakke om synd i relasjon til sosiale onder, eller forståelsen av synd som en form for moralsk urenheter. I tillegg kan også noen av metaforene som ofte brukes til å beskrive synd, slik som «hovmod», «forbrytelse» og «begjær», nøre opp under stigmatisering.

På den andre siden kan tanken om grunnsynen («arvesynd») motvirke stigmatisering fordi den drar fokuset i retning av en forståelse av synd som en felles menneskelig eksistensbetin-

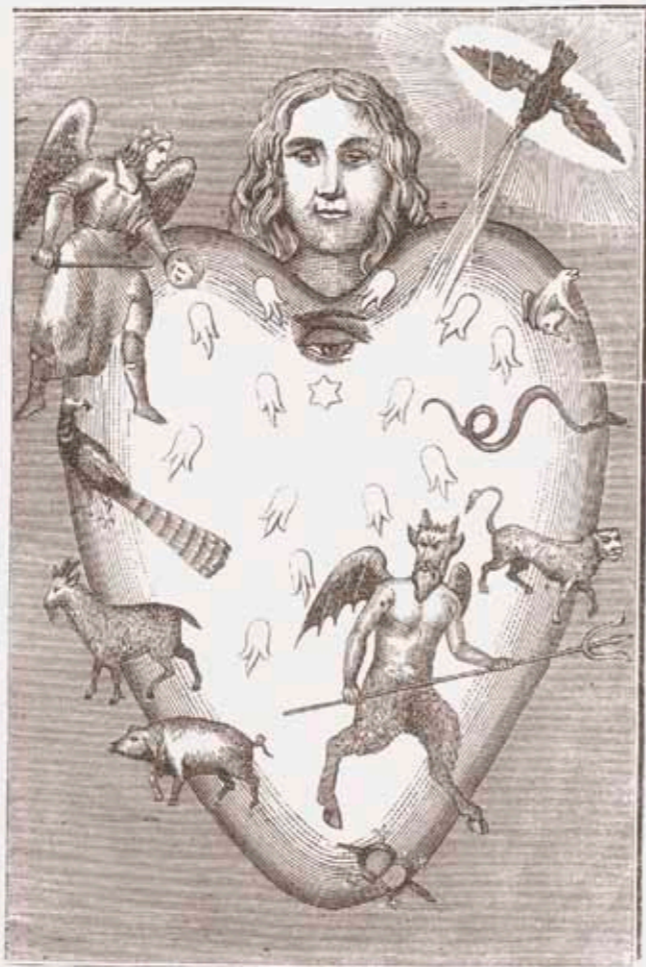
gelse, og ikke først og fremst forstår synd som menneskelige enkelthandlinger, moral eller etikk. I denne sammenhengen kan frigjøringssteologiens fokus på syndens strukturelle side være nyttig for å forstå hvordan menneskers handlinger ikke bare kan forstås som et resultat av det enkelte menneskes «syndighet», men også et resultat av samfunnsmessige og kulturelle strukturer. Aids spres også på grunnlag av urettferdige samfunnsstrukturer, sosial ulikhet, økonomisk urettferdighet, kvinneundertrykkelse m.m. Stigmatisering av mennesker som lever med hiv er i seg selv et uttrykk for strukturell synd.

Aidsstigmaet både forsterkes og har rot i en forståelse av seksuelle «synder», for eksempel sex utenfor ekteskapet eller homofili, som alvorligere enn andre synder. Denne stigmatiseringen av enkeltmennesker som spesielt «syndige», forsterkes og videreføres i hiv og aids-relatert stigmatisering, og som dessverre også fører til at aids har blitt fortolket som straff for å ha forbrutt seg mot Guds bud.

I forhold til det kristne menneskesynet er det en utfordring at hiv-positive ses på som mindre «menneskelige» og ikke lenger (helt og fullt) imago Dei (Guds bilde) fordi de anses som mer grunnleggende «umoralske» og «syndige» enn mennesker som ikke er smittet med hiv, og dermed «fortjener» å bli stigmatisert og ekskludert fra sosialt og menneskelig samkvem. Det å frata mennesker deres gudbilledlighet gjennom stigmatisering og ekskludering, må i seg selv forstås som et uttrykk for synd. Alle mennesker er Guds (av)bilde, uavhengig av hiv-status.

I avhandlingen foreslår jeg et rammeverk for kristen etikk basert på rettferdighet. Forståelsen av rettferdighet tar utgangspunkt i Guds rettferdighet forstått som Guds nåde og gave i skapelsen og frelsen. Dermed blir rettferdighet også noe vi skal søke å realisere i menneskelig fellesskap og samhandling. Rettferdighet kan konkretiseres i flere normer: Ikke forvolde skade, frivillighet, gjensidighet, likeverd, forpliktelse, fruktbarhet og sosial rettferdighet. Noen av normene, som for eksempel den første, ikke forvolde skade, er absolutte, mens andre gir rom for nyanserte og mer gradvise realiseringer. Et rammeverk basert på rettferdighet innebærer ikke en avvisning av relevansen av en formell forpliktelse som den beste rammen om seksuallivet, men det tar høyde for at et forsterkt fokus på dette idealet alene som begrunnelse for seksualiteten, kan bidra til stigmatisering og ekskludering av mennesker som av ulike årsaker ikke lever opp til det. Også innenfor den kristne seksualitikkens kan det være hensiktsmessig å gjøre etiske vurderinger ut i fra tanken om en delvis realisering av det gode. Det er behov for nyanserte kriterier og vurderinger også på seksualitikkens område, slik det er på alle andre områder i livet.

HJERTESPRÅK

Vi kommer ikke utenom ord for det som vi ikke kan se, veie eller måle.

TEKST: JAN SCHUMACHER
ILLUSTRASJON: FRA BOKEN MENNESKETS HJERTES SPEIL
UTGITT AV R. W. DAMM & SØN (1886)

«Hjertet» er et slikt ord. Vi benytter det i dagligtalen og vet at vi ikke mener den kraftige muskelen som driver blodet rundt om i kroppen vår. Vi griper til ord som «hjertet» når det vi snakker eller skriver om, trenger vår respekt og varsomhet. Ord som «hjerne» tjener som et vern mot inntrengere som mangler respekt for de hemmelighetsfulle sidene ved menneskelivet. Om forvandlinger som tar tid. Om slike sider ved det å leve som blant annet handler om hva det vil si å elske. Behovet for slike ord har bare økt siden vi trådte inn i ironiens postmoderne tilstand. Et tideverv da ord som «hjerne» settes i anførselstegn. Blir beskyldt for å være tvetydige. Eller håpløst foredede. Eller redskaper for en undertrykkende ideologi.

Også i kirkens vokabular hører «hjertet» hjemme. Vi kan vel si at når ord som «hjerne» fremdeles forekommer i dagligtalen og i diktningen, så henger det sammen med at det opprinnelig var et ord som skulle si noe om

menneskets dypeste forhold til Gud. Med Jaroslav Pelikan, forfatteren bak en av de siste årtiers mest omfattende framstilling av kirkens tradisjon, kan vi trygt snakke om en «hjertets teologi» med en lang og skiftende historie i kirken, både i moderne tid – som for eksempel romantikken – og i middelalderen (mystikken). Mellom disse epokene finner vi blant annet barokken, og i dansk-norsk kirkeleg tradisjon ble den en frodig fase av en slik «hjerteteologi». I tid falt den sammen med en nyskapende periode i salmediktningens historie, på overgangen mellom 1600- og 1700-tallet, med sentrale navn som Dorothe Engelbretsdatter og Thomas Kingo, Hans Adolf Brorson og Petter Dass. Og siden dette er navn som står sentralt i salmens litterære kanon her hos oss, kan vi fastslå at norsk kirkelig tradisjon inneholder en «hjerteteologi». Den fortjener å bli gjenoppdaget, og nylig har den danske professoren Erik A. Nielsen levert en kraftfull inspirasjon til et slikt studium gjen-

nom boken *Kristendommens retorikk: Den kristne digtnings billedformer* (København: Gyldendal 2009).

Når «hjertet» står for noe som vi ikke ser, hva kan vi da sammenligne det med? Et mulig svar kan bestå i å la seg inspirere av Lukas' versjon av lignelsen om såmannen. Om såkornet som falt i den gode jord heter det nemlig at «det er de som hører ordet og tar vare på det i et fint og godt hjerte, så de er utholdende og bærer frukt» (Luk 8,16). Hjertet er å ligne med det skjulte jordsmonnet som gir grunnlag for at et liv kommer til syne; det er det som livet vokser opp fra. Som i enhver hage er hemmeligheten bak det vi ser, skjult for våre øyne. Hva som har sammensverget seg og forårsaket brakk, ufruktbar jord, eller utelukkende ugress – se, det kan vi bare ane, men aldri vite fullt ut. Og hvor mange timers omsorg, innsikt og innsats, hva det er som får livet til å blomstre som en rosegård, det er dypest sett en hemmelighet. Det vi ser for øynene våre, det som vi tar inn med sansene våre, når et menneskeliv blomstrer, det er kommet ut av en lang prosess som er skjult for syn og sans. Vårens prakt og skjønnhet var på en måte vi ikke fatter, skjult til stede også mens jorden var hardfrossen og kanskje dekket av snø. Så er ordet «hjerne» et signal om at den kristne tro vet om minst to mysterier, den treenige Gud og hans gjerninger og mennesket selv, eller slik kristne mystikere uttrykte det med ord fra Salmenes bok: «havdyp roper til havdyp» (Salme 42,8).

En viktig lærdom fra kristendommens lange historie går ut på at «hjerteteologien» har stått retorikken nær. Sammen med filosofien var retorikken en klassisk fagtradisjon som kirken kjente seg forpliktet til å føre videre etter Romerrikets fall og sammenbruddet for de antikke læreanstaltene. Det ble middelalderens store prosjekt å skape syntese mellom det gamle og det nye. I universitetene ble filosofi og det kristne dogmet føyd sammen, og resultatet ble skolastisk teologi. I klostrene var det retorikken og bibelstudiet som virket sammen, og av dette oppstod monastisk teologi.

Å studere retorikk gikk ut på å skaffe seg innsikt i og evne til å bruke språket på en slik måte at ordene kunne finne veien fra øret og til hjertet. Bare slik kunne ordene bli i stand til å forvandle mennesker. For retorikken var det maktpåliggende å holde fram at ord er i

stand til noe mer enn å belære. De kunne og skulle både bevege og behage. Fra Augustin av og fram gjennom middelalderen søkte man å overta retorikken og utvikle den videre. Den «saken» som ordene skulle formidle var jo så aldeles forskjellig fra de formål den klassiske retorikken hadde tatt mål av seg å fremme. I forholdet til retorikken ble det for kristendommens vedkommende snakk om en virkelig overtagelse, og i likhet med filosofien ble også retorikken et «tyende» (på latin: ancilla). For de ordene kirken «grunnet på» (meditere, jf. Salme 143,5), var veltalende på en helt særegen måte. Hva det ville si å «bevege» og «behage» måtte formuleres annerledes. Kristendommen stod jo nemlig ikke for en abstrakt lære om Gud, men skulle forkynne Guds gjerninger i historien og deres følger for nåtid og framtid.

Gjenoppdagelsen av klosteret som kontekst for «hjerteteologien» og denne samme teologiens grunnlag i retorikkens transformasjon, er viktige innsikter fra de siste årtier, og de har konsekvenser for vårt bilde av teologien som teoretisk og praktisk virksomhet. Middelalderforskeren Mary Carruthers' bidrag står i denne sammenheng i en særstilling (*Craft of Thought*, 1998). Forholdet mellom «hjerne» og «forstand», mellom affekt og intellekt, trer her fram som et sentralt motiv i teologifagets historie. Mangelen på balanse i dette forholdet skapte krise i de fagmiljøer som ivaretok teologien og i den kirke som trengte den. Vi ser det tydelig i teologiens krise i senmiddelalderen, og det lenge før Martin Luther på sitt vis definerte denne krisen.

Dette perspektivet lar seg også anvende på teologien i moderne tid. At retorikken kom i diskreditt i forhold til idealet av den «rene fornuft» er et av de forhold fra moderne tid som måtte få følger. Med retorikkens bortfall forsvant en viktig forutsetning for den tradisjonen som vi har kalt for «hjerteteologien». Tapet søkte man å erstatte ved hjelp av følelser. Men «følelser» er ikke det samme som den læren om affektene som i den retorisk forankrede «hjerteteologien» var kjennetegnet ved et bevisst forhold til språket, - til ordet og til Ånden. I fortettet form er dette «hjerteteologiens» spenningsfylte sammenheng, eller «puls-slag» om vi vil: «. . . send oss din Ånd, gi at ditt ord / fra øre så til hjerte går / at liv og lys vi derav får» (Norsk Salmebok 580).

aktuelle bøker

Eirik R. Mills
og Sindre Skeie
**Annerledes-
kongen**
Barneandakter
gjennom kirkeåret

Her finner du forslag
til prekener ved
familiegudstjenester
og andakter for barn.

Pris kr 248,-

Carolina Welin
Livets perler
- et liv i kjærlighet

«Kristuskranse» handler også
om møter med dine medmennesker.
Perlene hjelper
deg til å huske.
Gud er med deg.
Alltid.

Pris kr 198,-

Carolina Welin
Livets perler
- et liv i kjærlighet

nyhet

Ian Bradley
**Pilegrims-
vandring**
En historisk
og kulturell
reise

Denne boka gir
deg bakgrunns-
stoff og praktiske
tips til 13 europe-
iske pilegrims-
mål.
Den er rikt illustrert.

Pris kr 398,-

Du får bøker med rabatt, når du blir
medlem av Leserforum i vår nettbokhandel.

www.bibel.no

Verbum

Å VÅGE IKKE ALLTID Å VÆRE POLITISK KORREKT

TEKST: ANDREAS HOLM
STUDENTRÅDSLIDER

Mange har synspunkter om religionshistoriker Hanne Nabintu Herland som er en kontroversiell samfunnsdebattant. Det er ting jeg ikke er enig med henne i, men jeg synes det er bra at hun våger å uttrykke og mene ting som ikke er politisk korrekt i vårt samfunn. For selv om samfunnet i dag skal være tolerant, opplever jeg at man stadig må trå varsommere og ikke uttrykke og stå for ting som kan være støtende.

Derfor kan det som kristen være utfordrende å stå for et spesielt budskap som man mener gjelder for alle, i et samfunn der alle veier skal være like bra. Det er utfordrende å stå for at det finnes noe som er rett og noe som er galt, noe som er nyttig og noe som ikke er det. Det er lett å løfte frem og stå for det kristen tro sier om miljø, nestekjærlighet, fattigdomsbekjempelse og andre ting som er på linje med det politisk og samfunnsmessig korrekte. Men

når det gjelder spørsmål som for eksempel to utganger av livet, sex, andre religioner og at Jesus skal være nummer én i livet, så blir det plutselig mye vanskeligere å fremheve og stå for det kristne budskapet.

Jesus sa ikke bare ting som var i tråd med samfunnet den gangen, han våget også å stå for ting som mange ikke likte.

Jeg tror vi som er kristne bør våge å si mer om hva vi tenker om ting; ikke alltid og til hvert tidspunkt, men allikevel tørre å stå for ting, selv om det går på tvers av oppfatningene til store deler av samfunnet. Som kristen utdanningsinstitusjon tror jeg det derfor er viktig at det på MF er god plass til å fremheve og diskutere standpunkter, ikke minst når det kommer til standpunkter som ikke er i tråd med det politisk og samfunnsmessig korrekte.

UTEKSAMINERTE VED MF VÅREN 2010

FOTO: MARIANNE TORP

BACHELOR I UNGDOM, KULTUR OG TRO

Kristine Amundsen, Vibeke Kolstø Andersen, Kristine Jørgensen Bakke, Hanna Haraldstad, Olaf Haraldstad, Ingeborg Leland Holberg, Silje Merete Ljosland, Sigrun Reinhardtsen, Monica Aar-dalsbakke Sirnes, Kay Amund Vartdal

MASTER KRISTENDOMSKUNNSKAP

Trond Vorhaug, Bjarte-Andre Matre, Jon Ingvar Spikkeland

MASTER I TEOLOGI (5-ÅRIG)

Magnus Tekse

MASTER I TEOLOGI (2-ÅRIG)

Ole Martin Stamnestrø

ERFARINGSBASERT MASTER I RLE/ RELIGION OG ETIKK

Björg Nordberg, Lillian Westby, Thomas Nilsen, Sølvi Fættan

MASTER I DIAKONI

Anniken Aarebrot, Beate Sørensen, Ann-Kathrin Fjøren Kasbo, Eli Skimmeland, Åshild Stordrange, Eva Lee Løland

MASTER I KIRKELIG UNDERVISNING

Laila Larsen, Ragnhild Telhaug, Line Kittelsen

CAND.THEOL.

Jon Aalborg, Kristian Aasen, Maia Andreassen Bakkevold, Kristin Brandsæter, Eva Marie Jansvik, Magnus Pettersen Kjellin, Sveinar Medhaug, Inger Marie Ottersen

PRAKTISK-TEOLOGISK UTDANNING

Ellen Langlete Haga

PH.D

Merethe Roos, Irene Tvedt Wangen, Gudmund Waaler

Asbjørn Finholt

Advokat
Postboks 7, 2001 Lillestrøm
Tlf. 63 81 60 80

VITAL BASE® Benkeputer

Putene har en sterk aldriings- og varmebestandig friksjonsduk på undersiden som sørger for at den ligger i ro på benken. Alle putene har glidelås for enkelt vedlikehold og rengjøring av trekk. Mer enn 400 fargenyanser i flammehemmende tekstiler av ull og ullblandinger.

Be om prøver og pristilbud!

VITAL BASE®

Your Challenge - Our Science

Myravegen 9, N-6060 Hareid
Tel +47 70 09 59 50 | firmapost@vitalbase.no
www.vitalbase.no

Individuell tilpasning og ergonomisk utforming.
Seteputer, ryggputer, kneleputer, formtilpasning.
Nesten alt er mulig.

ORDET FANGER

Språk kan åpne og lukke. Det kan gjøre godt å få satt ord på det ordløse. Men så snart du har satt ord på det, er kanskje den opprinnelige følelsen snevret betraktelig inn?

TEKST OG FOTO: ESKIL SKJELDAL

I den dagligdagse kommunikasjon er språket helt uunnværlig. Men hva med sterke opplevelser og følelser? Film, litteratur og religion? Kan ord romme en konsertopplevelse? Hvordan snakke om Gud? Og skal man av og til faste ikke bare på mat, men også på det å snakke?

Bjørn Sandvik og hans datter, Anne Lindmo, er begge knyttet til arbeid der evnen til å sette ord på ting er viktig. Som henholdsvis prest og prisbelønt kulturjournalist i NRK, nytter det lite å holde ordløsheten som et ideal. Det er alltid en preken som venter på å bli skrevet, spørsmål som må formes på den rette måten. Bjørn Sandvik har lang fartstid i teologi og kirke og har vært i mange kommisjoner og råd. Han er opptatt av ordet, både i prekenen, i liturgien og i salmene. Han har skrevet boka *Språkstrid og Salmesang, om vår nynorske salmeskatt*. Hans far, og Annes farfar, presten A.

Sandvik, var en av Norges mest markante koral- og salmehistorikere. Bjørn var medlem i Liturgikommisjonen og sentral i arbeidet med NT-oversettelsen på 70-tallet. MFs rektor, Vidar L. Haanes, har karakterisert ham som en dannet, kulturell og veldig hyggelig person.

– *Er troen din dannet, Bjørn?*

Det blir stille. Ble han litt smigret av rosen? Anne tar over:

– Han er ikke dannet, det er ikke det primære. Han er folkelig, og veldig teoretisk, samtidig. Og enten det er fjoll eller teologi er alt veldig grundig. Far min slurver ikke, og han husker alt han noensinne har lest, hodet hans er proppfullt, sier Anne. Hun er ikke mindre grundig enn faren. I forkant av intervjuet har hun satt opp en liste (dataskrevet) over topp ti salmer. Før jeg kom har de to varmet opp med å synges seg gjennom liturgiens ulike ledd.

Bjørn supplerer:

– Egentlig er jeg ganske grundtvigiansk, for jeg er opptatt av samklangen mellom det kristelige og det folkelige. Og så må det være mykje song, veit du! Det er ikke enten dannelsen eller folkelighet. Begge to må med. Anne forteller anekdoter fra tiden som prestedatter på Toten:

– En prest kan være tung av vektall og tung kunnskap, men uten formidlingsevne er han en flopp: Hvis ikke presten når ut og evner å kommunisere med folk, så har han jo mislykkes. Anne har tidligere påpekt farens grundighet i et intervju i Dagbladet: Hun kan stille ham et spørsmål om «Kyrie eleison» og få et todagers seminar i retur. Selv er hun presentert som skravlepartnere til Christine Koht, som en som kan snakke fort og mye. Men savner hun å bare holde kjefte?

– Nja, iblant. Og da pleier jeg å løpe eller sykle eller gå veldig langt inn skogen og bli der til jeg kjenner at jeg har noe å melde igjen, hehe. Bjørn gliser. Han klarer dårlig å skjule stoltheten over den munnrappe journalistdat-teren. Så har han også grunn til å være stolt. Det er lenge siden Anne tok norsk talkshow og kulturjournalistikk til nye høyder.

– Hvis pappa og jeg er sammen med andre folk, har vi nok en tendens til å fylle litt vel mye av taletiden, det skal vi innrømme. Pappa har en yrkesskade fra årene på Toten: Folk kunne bli veldig tause og sjenerte når de møtte presten, så pappa måtte ta seg av all pratंगा. Det tok år før han vendte seg av med det!!

– *Hva er forskjellen mellom en prest og en programleder når det gjelder den profesjonelle bruken av ordet?*

– Når jeg som journalist skal lage en sak på en film eller en bok, kan jeg oppleve at alt jeg gjør er å snylte på det opprinnelige verket. Jeg kan føle at jeg bare ødelegger og roter det til. Det er det som er kulturjournalistens troskri-se, man få lyst til å si: Gå nå og se denne filmen selv, ikke hør på meg! Jeg tror kanskje en prest kan oppleve det samme: Gå og søk Herren under en åpen himmel, søk ham selv, jeg står bare her på prekestolen og babler. Men så må man ha trua da, ikke sant, på at man som formidler kan være med på å åpne opp og lage noe som er interessant i seg selv, et godt intervju, en knakende fin samtale, en bra stemning, noen nye perspektiver. Og uansett om det er preken eller intervju: Det må være en språklig kvalitet i selve håndverket. Jeg må ha selvtillit og tro at min innfallsvinkel kan vise frem noe vesentlig.

– I Bibelselskapet ble vi skolert i kommunikasjonsteori, forteller Bjørn.

– Det var en kjempeopplevelse å være med på å formulere bibeltekstene på nytt i 1978. Sandvik står for mange av oversettelsene i 78-utgaven av Det nye testamentet.

– Luther fikk som godt råd av sin skriftefar at han måtte bli en god biblicus. Det tror jeg på. Fordi Luther ble en god nytestamentler, ble han en god predikant. Teologen Sandvik har stor tro på ordets kraft. Jeg forsøker å vippe ham av pinnen:

– *Ser du faren med å teppebombe det kristne mysteriet med kristelige ord?*

– Nei. Snarere tvert i mot. Det er tross alt Skriften vi snakker om. Guds åpenbaring er språkfestet. Presten skal være menighetens ansvarlige skriftfortolker. Da må vedkommende kunne føre ordet.

– *Så det bør altså ikke en mystiker i deg?*

– Nei, jeg er altfor lite from til å bli en mystiker.

Plutselig gløder Anne:

– Ta den evinnelige floskelen om at «ord blir fattige». Når folk sier det, så tenker jeg: Nei, slett ikke! Ord er rike, vi må bare finne de ordene som funker! Vi må grave og lete og

teste og prøve, nye ord, bedre ord. Vi må i hvert fall prøve å sette ord på virkeligheten, ellers mister vi både den og hverandre, eller hva? Jeg tenker sånn, som oftest. Men om noe skal man kanskje tie. Underveis forstår jeg at familien på fire har hatt mange artige familieopplevelser. Samtalen går i alle retninger. Med ett er de i DDR, der familien hadde venner som de hjalp: Blant jernteppets mange tette masker fant familien Sandvik alltid noen hull.

Anne skrifter, litt lavt:

– Jeg har smuglet teologiske skrifter i bleia og dollar i sikkerhetsbeltet. Det var spennende å være barn på sommerferier i DDR. Men skulle ikke vi snakke om salmer? Anne blir utålmodig.

– *Jo, la oss gjøre det. Har du en favorittsalme?*

– Glad du spør, for vi har satt opp denne ti på topp-listen. Hun kvitrer seg nedover i veska og fisker opp salmeskattene:

– «Guds kjærleik er som stranda og som havet», «Gjør døren høy», «Gledens Herre», «Herre, Gud, ditt dyre navn og ære», «Deg være ære», «Gud, du er rik», «Å leva det er å elska», «Måne og sol», «No livnar det i lundar», «Leid milde ljøs» og så julesangene da. Alle sammen! Jeg elsker å synges salmer, og familien ga skikkelig jernet i gudstjenestene. Pappa trompetsynger, mamma synger frimodig, og broren min og jeg går alltid hardt ut og sprekker på toppene. Helst synger jeg alle versene.

– *Som journalist har du gjort det til et varemærke å stille de gode spørsmålene og til å balansere en alvorlig tone med en sterk tilstedeværelse på skjermen. Hvor bevisst er du når det gjelder å variere form og språk i din journalistiske formidling?*

– Veldig bevisst. Det er jo egentlig denne formgivingen som er selve jobben, som kan gi temperatur, finesse og særpreg i det jeg driver med. Folk vil bli forbauset over hvor mye tid jeg kan bruke på å forberede et intervju som skal vare i seks minutter. Jeg jobber mye med tekst og språk på forhånd, små brokker og biter av vendinger som jeg liker godt, arbeider med å spinne setninger på nytt og på nytt, finne kontraster og sammenstillinger som er oppfriskende. Jeg har alltid en plan for samtalen. Samtidig må jeg holde døra åpen så jeg kan være med på leken når det skjer noe gøy på direkten og ikke tviholde på planen min. Men jo bedre forberedt jeg er, jo bedre blir improvisasjonen.

– *Hvor preget er du av din oppvekst som prestesønn, Bjørn?*

– Jeg var prestesønn både i Vinje og i

Trondheim, i Nidarosdomen. Akkurat denne overgangen fra indre Telemarks Vinje til storbyens Domen var utrolig spesiell. Jeg husker veldig godt første gangen jeg sang på øvelse med Nidarosdomens guttekor, i selve Domen, «Korset vil jeg aldri svikte». Det var veldig sterkt. Her stod vi småguttene fra alle samfunnets lag og sang: «Skulle jeg en kristen være uten dog et kors å bære?» Dette gikk rett inn i oss alle. Det sier mye om kraften i musikken og salmene, det at jeg husker dette etter så mange år. Årene i Domen ga mange sterke opplevelser.

– *Hva tenker du, Anne, når jeg sier troens språk? Har du igjen et språk for troen din, eller er du litt sånn som Obelix; du falt i gryta som liten og fikk overdose på kristne ord og vendinger?*

– Jeg snakker nok ikke så mye om det religiøse, men det er der som en anerkjent faktor i livet. Jeg er ikke den rette å spørre om å holde andakt, for å si det sånn, det er litt ærefrykt inne i bildet, tror jeg. Jeg har null frykt knyttet til å gå løs på det meste innen journalistikken, så det er litt paradoksalt. Kanskje det er derfor jeg er så glad i salmer? De rommer et felles trossuttrykk det er enklere å ikle seg. Men så lenge vi har en profesjonell i familien, overlater jeg dette med glede til pappa. Jeg tenker at jeg kan ta journalistikken og han teologien. Vi har jo vår familieprest. Barna mine synes synd på dem som ikke har en prest i familien, på alle dem som må bli døpt av ukjente, ler hun. Men jeg husker en gang jeg prøvde å holde en andakt. Jeg var på tur i fjellet og fant en gammel mann som lå død ved stien. Han var brunbarket og senete, hadde en slitt anorakk og gamle fjellsko, jeg tenkte at det var en ganske fin måte å dø på, at han døde på vei ned fra en flott tur, midt i Jotunheimen, en vakker sensommerdag. Vi måtte bære ham ned til en hytte, og det føltes riktig å si noe, lyse fred, ett eller annet, der og da. Men jeg klarte ikke. I stedet ble det sang. Jeg hadde ikke noe å si, så da sang jeg en salme.

FOLK

REDIGERT AV: MARIANNE TORP

Personality

Universitetslektor Geir Hansen avsluttet sin tjeneste ved MF 1. august 2010. Helene Lund avsluttet sin stipendiatperiode 13. juni 2010. Irene Tvedt Wangen avsluttet sin stipendiatperiode 1. mars 2010. Atle O. Søvik er tilsatt i nyopprettet stilling som postdoktor i religionsfilosofi fra 15. august 2010. Gard Granerød er tilsatt i nyopprettet stilling som postdoktor med Det gamle testamente som fagfelt. Granerød tiltrer 15. august 2010. Professor Karl Olav Sandnes (høyre) er tilsatt som forskningsdekan for perioden 01.08.10 – 31.12.12. Berit Widerøe Hillestad er tilsatt som

vikarierende studieveileder fra 1. juni 2010. Øyvind Steinnes er tilsatt i engasjement som universitetslektor i hebraisk fra 01.08.10 – 30.06.11. Marianne Rodriguez Nygaard er tilsatt som stipendiat i diakoni/systematisk teologi fra 1. august 2010. Hilde Marie Øgreid er tilsatt som stipendiat i systematisk teologi fra 1. september 2010. Ole Jakob Anfinsen er tilsatt som stipendiat i Det nye testamente fra 1. september 2010. Hege Kristin Ringnes er tilsatt som stipendiat i religionspsykologi fra 1. september 2010. Katrine Karol Sundby er tilsatt i et engasjement som sekretær fra 1. august 2010. Hege Fagermoen tiltrer i et vikariat som universitetslektor i liturgikk i 30% stilling fra 1. september 2010. Else-Britt Nilsen er tilsatt som professor II i systematisk teologi for perioden 01.08.10 – 30.06.12. Randi Raustøl er engasjert som høyskolelærer i 40% stilling i praktisk teologi fra 01.07.10 – 30.06.11.

Her avbildet sammen med professor Tormod Engelsviken og studiedekan Øystein Lund.

PINSESEMINAR PÅ MF

«Er det rom for nådegaver i teologi og kirke?» Fra høyre: Terje Hegertun, Hanne Birgitte Sødal Tveito, Kjell Olav Sannes og Trond Løberg i panelsamtalen om temaet. MF-student Trond Inge Tappel ledet samtalen. Foto: Stig Øyvind Blystad

BESØK FRA KUNMING

MF samarbeider med universitetet i Kunming. En gruppe ledere fra utdanningsdepartementet i den kinesiske provinsen Yunnan var på besøk i mai. De var her for å se hvordan en privat, religiøs utdanningsinstitusjon som MF hadde frihet til å virke og samtidig kunne få statsstøtte.

Her avbildet sammen med professor Tormod Engelsviken og studiedekan Øystein Lund.

STUDENTRÅDET MAI 2010

Foran fra venstre: Kristian Ekvik, Erik Åtland, Andreas Holm, Sigurd Andreas W. Haugen og Harald Torgersen. Bak fra venstre: Silje Mathea Kleftås Nygård og Hanne Marie laursulæiel Pedersen-Eriksen.

ÅPNE FAGDAGER OM ÅNDELIG VEILEDNING

Blant foreleserne var forfatter Magnus Malm som foreleste om «Veien innover er veien utover. Gudsrike-dynamikken i spenningen mellom kontemplasjon og aksjon». Her sammen med professor Leif Gunnar Engedal.

KUNNSKAP, LÆRING, MENIGHET

I begynnelsen av juni var forskere, praktikere og andre med interesse innenfor feltet kunnskap, læring og menighet samlet til forskningskonferanse på MF. Forelesere fra venstre: seksjonsleder i Kirkerådet Kristine Aksøy, rektor Ingunn Moser fra Diakonhjemmet, førstelektor Kåre Fugleseth fra Høgskolen i Bodø og professor Geir Afald, MF.

INTERNASJONAL COFFEE HOUR

Annenhver uke samles internasjonale og norske studenter for å bli bedre kjent med hverandre. Det serveres forfriskninger og nyttig informasjon blir utvekslet.

ALUMNI 40

Fredag 11. juni var to praktikumskull samlet til jubileumsfeiring på MF. Kullet fra 1970 startet dagen på MF med velkomst og andakt i kapellet. Det ble omvisning og informasjon før dagen fortsatte med privat feiring. Fremste rekke fra venstre: Alf Johan Lisøy, Tore Kopperud, Ingemann Ellingsen, Odd

Kristoffersen, Terje O. Olson, Henry Tomren, Anders Moen Kvalsnes. Bakerst fra venstre: Carpar R. Thomassen, Thore Oustorp, Oddvar Søvik, Gustav L. Andersen, Ole Arne Brubakk, Oddvar Stubhaug, Oddvar M. Michaelsen, Oddmund Brundtland, Ole Gunnar Sæbø og Gerhard Falk Woie.

ADMINISTRASJONEN TIL RÅDE

Marit Spydevold inviterte administrasjonen til sitt nye hjem i Råde, mens Gyda Hesla og Oskar Skarsaune dekket bord i prestegården. Det var omvisning i Råde kirke og operasanger Halvor Kjerkeit overrasket med sang. Her er Marit sammen med IT-eksperterne på MF, Johan Ho og Lars Moe.

ALUMNI 25

Kullet fra 1985 hadde et allsidig program med andakt og forelesninger på MF. Etter en inspirerende dag på MF ble dagen avsluttet med en bedre middag på Gamle Raadhus restaurant. Av et kull på 23 var det 12 som hadde anledning til å

komme. De spreke jublantene er fra venstre: Audun Myhre, Jan Odvar Skisland, Svein Neerland, Per Halse, Anders Leknes, Anders Askim, Johannes Ulstein, Ole Petter Ottersen, Kjell Markset, Audun Erdal, Gunnar Øvstegård og Sven Jarle Reinhardsen.

BOKGAVE TIL BIBLIOTEKET I MYANMAR

MF har mottatt et stort leksikon fra en pensjonert sokneprest som gave. Siden biblioteket på MF allerede hadde dette, ble det gitt videre til det teologiske seminaret i Myanmar. Seng Tsin Nan og Khen Chum er studenter ved MF og kommer fra Myanmar. Her sammen med professor Hans Kvalbein.

SEMESTERAVSLUTNING

Vibeke Kolstø Andersen, Ingeborg Leland Holberg og Hanna Haraldstad med fullført 3-årig utdannelse i Ungdom, kultur og tro.

Fersk cand.theol. Jon Aalborg holdt kandidatens tale i forbindelse med semesteravslutningen i juni.

UTSENDELSESdatoer 2010

NR. 1 11. FEBRUAR
 NR. 2 9. APRIL
 NR. 3 8. JUNI
 NR. 4 21. SEPTEMBER
 NR. 5 25. NOVEMBER

Ettersendes ikke ved varig adresseforandring, men returneres Menighetsfakultetet med påført ny adresse.

B **POSTABONNEMENT**
 RETUR:
 MF KARTOTEK
 POSTBOKS 5144
 MAJORSTUEN
 0302 OSLO

Åpen dag på MF lørdag 16. oktober

Menighetsfakultetet åpner dørene og inviterer til en dag med allsidig program: foredrag og debatter med interne og eksterne bidragsyttere, bokloppemarked, gudstjeneste/åpent bønnekapell og lunsjpause med underholdning og mulighet til å kjøpe mat. Søndag 17. oktober feirer vi fellesgudstjeneste i Oslo Domkirke. Vær varmt velkommen!

09.30–09.50	Gudstjeneste i kapellet v/studentprestene og studenter			
10.00–10.10	Åpning av fagdagen. Bokloppemarkedet er åpent kl. 10.00–16.00			
KL.	TEOLOGI OG KIRKE	TRO OG LIV	RELIGION OG SAMFUNN	RELIGION OG KULTUR
10.15–11.00	Skapertro og evolusjonsteori Oskar Skarsaune	Misjon – fordi vi bryr oss Roar G. Fotland Anne B. Langmoen Kvelland Magne Mjærum	Kristendom og islam i Europa Einar Thomassen Vebjørn Horsfjord Inger Furseth Ronald Mayora Synnes	Apokryfene i kirkekunsten Reidar Hvalvik
11.15–12.00	Hva rører seg på den teologiske forskningsfronten? Jan-Olav Henriksen Karl Olav Sandnes	Bachs kantater – en kilde til liturgisk fornyelse? Terje Kvam (jf. søndagens kantategudstjeneste i Oslo Domkirke)		Religion i media Knut Olav Åmås
12.00–13.15	Pause. Musikk, humor-PR for MF ved Atle O. Søvik, info om MFs givertjeneste og mulighet til å gi en gave til MF			
13.15–14.00	Bibelbruk i trosopplæringen Kristin Moen Saxegaard	Tanker og tråder til tjeneste Else Marie Jakobsen	Hva gjør Gud i Afrika? Religion, konflikt og forsoning Tomm Kristiansen	Skyld, tilgivelse og forsoning – med utg.punkt i filmen deUSYNLIGE Harald Rosenløw Eeg Harald Bekken Heid Leganger-Krogstad Eskil Skjeldal
14.15–15.30	Verksted om menighetsutvikling i folkekirken Harald Hegstad Erling Birkedal Hege Andal	Kristen spiritualitet for folket og presten Tone Stangeland Kaufman Leif Gunnar Engedal	Internasjonal diakoni: bistand eller misjon? Terje Vigtel Kjell Nordstokke Solbjørg Sjøveian Hans Aage Gravaas	Utdrag fra filmen vises